



**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I HÄRNÖSAND**

DOM
2018-09-26
Meddelad i Härnösand

Mål nr
1703-18 E

SÖKANDE

Textilia Tvätt & Textilservice AB, 556538-5043
Box 1544
701 15 Örebro

Ombud: Advokaterna Carl Bokwall och Lina Håkansson Kjellén
Bokwall Rislund Advokatbyrå KB
Skeppsbron 32
111 30 Stockholm

MOTPART

Region Västernorrland
871 85 Härnösand

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, LOU

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten beslutar att upphandlingen ska göras om.

Dok.Id 150164

Postadress Box 314 871 27 Härnösand	Besöksadress Backgränd 9	Telefon 0611-46 06 00 E-post: forvaltningsratteniharnosand@dom.se www.forvaltningsratteniharnosand.domstol.se	Telefax 0611-51 18 20	Expeditionstid måndag–fredag 08:00–16:00
--	------------------------------------	--	---------------------------------	---

BAKGRUND

Region Västernorrland (regionen) genomför en upphandling benämnd Tvätt- och textilservice med dnr 17RS4302. Tilldelningsbeslut fattades den 9 april 2018 varvid Berendsen Textil Service AB (Berendsen) antogs som leverantör före Textilia Tvätt & Textilservice AB (Textilia).

YRKANDEN M.M.

Textilia ansöker om överprövning och yrkar i första hand att förvaltningsrätten ska förordna att upphandlingen rättas på så sätt att utvärderingen görs om utan beaktande av anbudet från Berendsen och i andra hand att upphandlingen ska göras om. Till stöd för ansökan anför Textilia i huvudsak följande. Det upphandlade avtalet utgör ett ramavtal och avtalstiden står i strid med 7 kap. 2 § LOU. Berendsens anbud har inte uppfyllt samtliga obligatoriska krav i upphandlingen. Genom att ändå ta upp anbudet till utvärdering har regionen agerat i strid med transparens- och likabehandlingsprincipen i 4 kap. 1 § LOU. Textilia placerade sig på andra plats och hade tilldelats uppdraget om Berendsens anbud inte utvärderats. Textilia har därmed lidit skada i den mening som avses i 20 kap. 6 § LOU.

Upphandlingen avser tjänst för tvätt- och textilservice. Det årliga avtalsvärdet baserat på 2016 års inköpsvolym är 23 miljoner kronor. Regionen har valt den enklaste och billigaste nivån på tjänsten, bl.a. genom att begränsa antalet leveransadresser där leverantörerna ska lämna och hämta tvätt så att de 376 interna kundenheterna delar på fyra leveransadresser (Sundsvalls sjukhus, Sollefteå sjukhus, Örnsköldsviks sjukhus och Närvården Härnösand). Utvärderingsmodellen har ett tydligt fokus på att pressa priserna då den helt saknar kvalitetskriterier och endast beaktar pris. Det vinnande anbudets pris är ovanligt lågt och det kan antas att Berendsen valt att utföra uppdraget till ett så lågt pris att uppdraget blir olönsamt eller förlustbringande i syfte att urholka Textilias kapacitet och konkurrenskraft. Det kan

göra det svårare för Textilia att lämna anbud i nästa upphandling vilket leder till väsentligt höjda priser i avsaknad av effektiv konkurrens.

Ramavtal

Regionen förbinder sig inte att avropa några volymer. Leverantören är skyldig att leverera i enlighet med det verkliga behovet oavsett om det över- eller understiger uppskattad volym. Avtal där prestation inte är bestämd på förhand och den upphandlande myndigheten inte åtar sig att köpa viss volym är att anse som ramavtal (se t.ex. Kammarrätten i Stockholms mål 7754-15, Kammarrätten i Göteborgs mål nr 5691-17 samt Kammarrätten i Jönköpings mål nr 1054-16.) Förvaltningsrätten i Göteborg fann i mål nr 6078-14 att Region Hallands upphandling av tvätteritjänster avsåg upphandling av ett ramavtal eftersom inga volymer av tjänsten garanterades.

Avtalstiden för ramavtal får inte överstiga fyra år om det inte finns särskilda skäl. Det är inte fråga om ett projekt eller uppdrag som är begränsat i tiden eller om tjänster som förutsätter betydande investeringar som kan medföra särskilda skäl för en längre avskrivningstid och därmed avtalstid. Regionen har tvärt om angett den enklaste och billigaste nivån på tjänsten. Då saknas behov av att göra betydande investeringar på det sätt som förutsätts enligt praxis (se t.ex. Kammarrätten i Stockholms mål nr 1583-13 och 7754-15). Regionen har inte ställt några särskilt ovanliga krav på de textilier som ska användas, kraven överensstämmer i stort med de som brukar ställas i andra upphandlingar av tvätt- och textiltjänster. Ett ramavtal med en eventuell avtalstid om sex år begränsar konkurrensen på marknaden på ett otillbörligt sätt och förhindrar en ny konkurrensutsättning av upphandlingen efter fyra år. Textilia har således lidit, eller riskerat att lida, skada.

Obligatoriska krav på beställningssystem och handscannrar

Regionen har ställt upp krav på beställningssystemet som leverantören ska tillhandahålla. Regionen har bl.a. ställt krav på att det ska vara möjligt att

ange kundnummer eller annan unik identifierare, artikelnummer och antal i handscannrarna med hjälp av en streckkod. Berendsen skriver att de ”kan tillhandahålla en lösning för beställning av textilier med handscanner. Operatören kan beställa genom att ange leveransadress, artikelnummer och antal. Leveransadress och artikelnummer anges genom att läsa en streckkod och antalet anges normalt manuellt”. Informationen om leveransadress motsvarar inte kraven på information om kundnummer eller annan unik identifierare. Eftersom regionen har begränsat antalet leveransadresser innebär det att det finns många olika kunder inom regionens verksamheter som har samma leveransadress, någon har också samma namn. Leveransadressen utgör alltså inte en unik identifierare för kunderna. Begreppet leveransadress blir för anbudsgivarna de fyra tidigare angivna platserna. All transport från dem till kunderna hanteras av den interna transportorganisationen. Stöd för att begreppet leveransadress ska tolkas som att det innefattar både namn och adress för enheten saknas också i ställda krav på leveranser och hur begreppet används i upphandlingsdokumentet.

Mot bakgrund av hur kraven utformats har det varit viktigt att handscannrarna kunnat hantera efterfrågad information. Som följer av EU-domstolens avgörande i mål C-336/12, Manova A/S och Högsta förvaltningsdomstolens avgörande HFD 2016 ref. 37 I och II är det inte möjligt att efterge obligatoriska krav utan dessa måste upprätthållas strikt genom hela upphandlingsförfarandet. Det saknar därför betydelse att Berendsen svarat ja på frågan om de obligatoriska kraven är uppfyllda när andra uppgifter som visar på motsatsen också har lämnats. Att godta anbudet är inte rimligt och inte i enlighet med transparens- och likabehandlingsprincipen. Det framgår av praxis i t.ex. Kammarrätten i Stockholms mål nr 766-17 och Kammarrätten i Göteborgs mål nr 6690-11 och 6691-11. Det saknar betydelse om Berendsen i efterhand kan visa att de kan erbjuda handscannrar där det är möjligt att ange kundnummer eller annan unik identifierare eftersom de inte angett modell på handscannrarna och anbudet då inte innehåller någon information

som går att förtydliga. All tillkommande information om modell eller ytterligare funktioner medför att nya sakuppgifter tillförs anbudet vilket vore att se som otillåtna kompletteringar i strid med 4 kap. 9 § LOU.

Kompletteringar produktinformation

I upphandlingsdokumentet ställs också krav på att leverantören fortlöpande och kostnadsfritt ska tillhandahålla aktuell information via foto och text om överenskommet sortiment. Informationen kan finnas på t.ex. hemsida eller intranät och anbudsgivaren ska bifoga förslag på produktinformation. Regionen har begärt ett förtydligande från Berendsen med motiveringen att svaret bedömdes som ”något otydligt”. Regionen menar att Berendsen uppfyllt kraven men att ett förtydligande ändå efterfrågats. Begäran är öppen och tar inte sikte på någon särskild otydlighet. Det lämnar fältet fritt för tolkning av vad det är regionen är ute efter och begäran kan därför inte uppfattas på annat sätt än att det inte framgick av det första svaret att kravet uppfylldes.

Berendsen har utnyttjat den oprecisa begäran och kompletterat anbudet med nya sakuppgifter. Det första svaret innehåller inget förslag på utformningen av produktinformationen och bekräftar bara att Berendsen kan tillhandahålla produktinformation med foto och text per artikel och att det kan ske via deras beställningssystem, på regionens intranät och via Berendsens hemsida. Endast det första av de två delkraven som ställts upp uppfylls. Förklaringen om hur produktinformationen ska utformas, d.v.s. bilder och vilken information som ska anges framgår först efter förtydligandet och tillför då nya sakuppgifter nödvändiga för att Berendsens anbud ska uppfylla även det andra delkravet. Kompletteringen utgör därmed en otillåten ändring av anbudet. Möjligheten att begära in förtydliganden är begränsad. Enligt tidigare nämnda HFD 2016 ref. 37 är ett förtydligande inte tillåtet om det tillför information som varit nödvändigt för att anbudet ska uppfylla de obligatoriska kraven i en upphandling. Det strider mot likabehandlingsprincipen att begära förtydligande eller komplettering av ett anbud som inte uppfyllt ett

obligatoriskt krav (se även prop. 2015/16:195, s. 978 och t.ex. Kammarrätten i Stockholms mål nr 1183-14, Kammarrätten i Sundsvalls mål nr 2147-11 och 802-12 samt Kammarrätten i Göteborgs mål nr 872-12 och 6350-16.)

Val av åtgärd

Domstolen kan välja mellan att besluta om att en upphandling som innehåller fel ska göras om eller rättas (RÅ 2005 ref. 47). Textilia har påtalat tre olika fel. För två av felen är det tillräckligt att upphandlingen rättas. Det tredje felet, den för långa avtalstiden, är inte möjligt att korrigera genom rättelse utan felet bör leda till att upphandlingen görs om. Rättelse, som är den minst ingripande åtgärden, kan väljas under förutsättning att felet inte påverkat upphandlingens konkurrensuppsökande skede (RÅ 2008 not 26). Det finns enligt Kammarrätten i Stockholms mål nr 6874-6879-17 inte någon skyldighet att pröva samtliga yrkanden och grunder innan domstolen väljer åtgärd. I målet ifrågasatte sökanden utvärderingen i en upphandling om städtjänster. I första hand yrkades rättelse med grunden att upphandlingen genomförts på ett icke likabehandlande sätt och i andra hand att den skulle göras om eftersom utvärderingsmodellen brast i transparens. Domstolen prövade förstahandsyrkandet och fann att utvärderingen genomförts på ett bristfälligt sätt. Andrahandsyrkandet prövades inte trots att det gällde ett möjligt fel som påverkat upphandlingens konkurrensuppsökande skede. I enlighet med proportionalitetsprincipen bör förvaltningsrätten nu överväga samma förfarande. Det är ändamålsenligt eftersom det inte föreligger något upphandlingsfel som påverkat det konkurrensuppsökande skedet.

Det är inte ett rimligt antagande att en avtalstid som är längre än fyra år kan ha medfört att någon potentiell anbudsgivare avstått från att lämna anbud eller att Textilia eller Berendsen skulle ha utformat sina anbud på ett annat sätt om avtalstiden bara var fyra år. Textilia och Berendsen är de enda aktörerna på marknaden som har tillräcklig kapacitet att utföra den upphandlade tjänsten och de har båda lämnat anbud. Upphandlingsfelet kan därmed inte

sågas ha påverkat det konkurrensuppsökande skedet. Ramavtal med avtals-
tid överstigande fyra år kan påverka konkurrensen på marknaden under den
överskjutande avtalstiden, d.v.s. först efter de inledande fyra åren. Det kon-
kurrensskede som påverkas ligger således senare i tiden än det konkurrens-
uppsökande skedet.

Regionen bestrider begäran om överprövning och anför i huvudsak föl-
jande. Upphandlingen har utförts i enlighet med LOU och Textilia har inte
lidit eller riskerat att lida skada, därför saknas stöd för ingripande enligt 20
kap. 6 § LOU. Skillnaden i pris mellan Berendsens och Textilias anbud kan
bero på att Berendsen lämnat ett bra anbud eller att Textilia lämnat ett högt
anbud. Regionen är, utifrån ställda krav, nöjda med Berendsens anbud. Vid
den senaste upphandlingen då Textilia tilldelades uppdraget i konkurrens
med Berendsen var förhållandet det omvända. Det ligger därför närmast till
hands att anta att Berendsen i den aktuella upphandlingen utifrån erfarenhet
lagt ett konkurrenskraftigt anbud.

Ramavtal

Ramavtal ingås i syfte att fastställa villkoren i kontrakt som senare ska till-
delas under en given tidsperiod. Det rör sig i den aktuella upphandlingen om
ett kontrakt alternativt ett tjänstekontrakt enligt LOU och inte ett ramavtal.
En betydande del av upphandlingen avser en på förhand bestämd prestation
då leverantören enligt upphandlingen måste göra omfattande inköp inför
uppstarten av avtalet för att tillgodose regionens behov. Köpen omfattar
bl.a. 170 ton textilier samt uppsömnad av en ny textilstock. Någon senare
tilldelning av kontrakt i den mening som avses i 1 kap. 20 § LOU är inte
primär i upphandlingen. Regionen har ett omfattande behov av tvättertjän-
ster från första till sista dagen av avtalets löptid. Behovet är närmast konstant
även om någon exakt volym inte kan garanteras. Ett ramavtal kännetecknas
av en osäkerhet i avropad volym. Någon sådan betydande osäkerhet kan inte
sågas finnas här utan variationerna i behovet får anses mindre i samman-

hanget. I mål nr 6078-14 ansåg förvaltningsrätten att Region Hallands upphandling gällande tvätteritjänster utgjorde ett ramavtal då inga volymer av tjänsten garanterades. Avgörande i sammanhanget är att leverantören i den upphandlingen inte ålagts att köpa in textilier på det sätt som regionen ålagt leverantören i den aktuella upphandlingen.

Om domstolen ändå skulle finna att det rör sig om ett ramavtal finns det särskilda skäl för en längre avtalstid eftersom ett avtal som endast löper i fyra år skulle vara konkurrensbegränsande då det kraftigt gynnar den befintliga leverantören som inte behöver göra lika stora initiala investeringar. En ny leverantör skulle annars ha svårt att räkna av stora investeringar.

Obligatoriska krav på beställningssystem och handscannrar

Berendsen har uppgivit att de uppfyller ställda krav på beställningssystem och handscannrar och regionen delar den inställningen. När Berendsen har angivit leveransadress är det att jämställa med annan unik identifierare. ”Leveransadress och artikelnummer anges genom att läsa en streckkod och antalet anges normalt manuellt” och ”när alla beställningar registrerats laddas dessa upp för samtliga leveransadresser till Service On Line, därefter skickas samtliga beställningar till tvätteriet” innebär att leveransadressen omfattar viss avdelning, institution eller annat enligt förteckningen över kunder som finns i upphandlingens förfrågningsunderlag. Streckkoden innehåller namn och specifik leveransadress för respektive kund och är den identifierare som efterfrågats. Det stämmer att färdig tvätt ska lämnas till fyra centrala utlämningsställen. Intern utlämning till respektive kund sker sedan och varje enhet får olika streckkoder så de kan skiljas åt.

Kompletteringar produktinformation

Berendsen har också angett att deras anbud uppfyller kraven för produktinformation. Regionen delar även denna uppfattning. I ett förtydligande har

Berendsen uppgett hur informationen hämtas hem från deras beställningssystem Service On Line. Förtydligandet innehåller inget nytt i sak.

SKALEN FÖR AVGÖRANDET

Bestämmelser m.m.

Upphandlande ska myndighet behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Upphandlingar ska vidare genomföras i enlighet med principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet (4 kap. 1 § LOU).

Efter ansökan av en leverantör som anser sig ha lidit eller kunna komma att lida skada får allmän förvaltningsdomstol överpröva en upphandling (20 kap. 4 § LOU). Om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 4 kap. 1 § LOU eller någon annan bestämmelse i samma lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts (20 kap. 6 § LOU).

Med ramavtal avses ett avtal som ingås mellan en eller flera upphandlande myndigheter och en eller flera leverantörer i syfte att fastställa villkoren i kontrakt som senare ska tilldelas under en given tidsperiod (1 kap. 20 § LOU). Med tjänstekontrakt avses ett kontrakt som gäller tillhandahållande av andra tjänster än byggtreprenadkontrakt (1 kap. 21 § LOU).

I lagmotiven till den tidigare lagen om offentlig upphandling (2007:1091) anges bl.a. att en förutsättning för att ett offentligt kontrakt ska föreligga är att parterna är ömsesidigt förpliktade; den upphandlade enheten åtar sig att anskaffa en viss prestation mot en viss ersättning från sin medkontrahent, som i sin tur åtar sig att tillhandahålla prestationen. Definitionen av begreppet ramavtal innehåller däremot inte något krav på ömsesidig bundenhet. (Prop. 2006/07:128 s. 160.)

Ett ramavtal får löpa under längre tid än fyra år endast om det finns särskilda skäl (7 kap. 2 § LOU). Av förarbetena framgår att de särskilda skälen ska vara hänförliga till föremålet för upphandlingen, att särskilda skäl kan finnas om det är fråga om ett avgränsat projekt som beräknas pågå något längre tid än fyra år och som inte har någon naturlig fortsättning när projektet avslutas eller t.ex. i situationer där föremålet för upphandlingen är av sådant slag att det medför stora investeringar för leverantören som ska betala sig under avtalstiden. Det är den upphandlande myndigheten som har bevisbördan för att det finns särskilda skäl för att tillämpa en längre ramavtalstid än fyra år. (Prop. 2006/07:128 s. 334.)

Utredningen i målet

Av upphandlingsdokumentet framgår bl.a. följande:

4. Upphandlingskontrakt Tvätt och textilservice

4.1.2 Avtalsform

Detta avtal är ett tjänstekontrakt. I avtalet är samtliga villkor för avrop fastställda. Avtalet sluts genom ett upphandlingskontrakt, dvs. ett skriftligt avtal som undertecknas av parterna. Avtalet är juridiskt bindande under förutsättning att det är undertecknat av både Köparen och Leverantören.

4.1.5 Avtalstid

Avtalet gäller från och med 2019-01-01 till 2022-12-31.

Tänkt avtalsstart och avtalsslut gäller under förutsättning att upphandlingen inte blir föremål för överprövning eller hindras av någon annan omständighet som försenar avtalsstarten. I så fall skjuts avtalsstart och avtalsslut fram i motsvarande mån som hindret varar.

Avtalets upphörande kräver inte i något fall uppsägning eller andra åtgärder av Köparen, utan upphör att gälla av sig självt om Köparen inte har vidtagit åtgärder för att förlänga det.

4.1.6 Förlängning av avtal

Köparen förbehåller sig rätt till förlängning med upp till sammanlagt tjugofyra (24) månader. Förlängning kan ske i en eller flera omgångar.

Vid eventuell förlängning kommer Köparen att skriftligen anmäla förlängningen till Leverantören senast nio (9) månader innan avtalsperiodens utgång.

Förvaltningsrättens bedömning

En förutsättning för att förvaltningsrätten ska besluta om åtgärder enligt LOU är att den upphandlande myndigheten har brutit mot någon bestämmelse i lagstiftningen eller någon av de gemenskapsrättsliga bestämmelserna som bär upp denna lagstiftning samt att den som begär överprövning lidit eller i vart fall riskerat att lida skada av den upphandlande myndighetens brott mot LOU. I upphandlingsmål gäller som huvudprincip att domstolen är bunden av vad parterna anför. Den part som gör gällande att en upphandling är felaktig ska därför på ett klart sätt ange vilka omständigheter han grundar sin talan på (jfr RÅ 2009 ref. 69).

Frågan om gränsdragningen mellan ramavtal och tjänstekontrakt har varit föremål för prövning i bl.a. Kammarrätten i Stockholms avgörande den 24 mars 2016 i mål nr 7754-15. Målet handlade om upphandling av läkemedel. Rätten ansåg i det fallet att myndigheten inte avsett att åta sig att anskaffa en viss prestation utan att den efterfrågade volymen var styrd av myndighetens behov och att det därför var fråga om ett ramavtal. Rätten uttalade att bedömningen av om ett kontrakt utgör ett ramavtal ska utgå från de villkor som ställts upp i upphandlingsdokumenten.

I samma mål menade rätten också att de investeringskostnader som åberopats i målet hade med leverantörens kapacitet att utföra den upphandlade tjänsten att göra och att de därmed inte var direkt hänförliga till föremålet för upphandlingen. En anbudsgivare förutsätts kunna leverera upphandlade tjänster till det givna anbudspriset under den tid ett kontrakt löper. Utgångspunkten är därför att eventuella investeringar som anbudsgivaren gör för att uppfylla sina åtaganden får påverka anbudspriset och att investeringarna

normalt sett inte kan beaktas vid bestämmandet av ett ramavtals löptid. I vissa fall kan en längre löptid accepteras för att inte sätta den effektiva konkurrensen ur spel, t.ex. om kraven som ställs upp är så höga att ingen eller endast ett begränsat antal av de potentiella anbudsgivarna kan uppfylla dem utan att större investeringar görs. Den tid utöver fyra år som ett kontrakt löper måste då stå i rimlig proportion till den avskrivningstid som gäller för investeringarna annars kan ramavtalsanvändningen ses som otillbörlig.

Enligt förvaltningsrättens mening står det klart att regionen i detta fall inte åtagit sig att anskaffa en viss prestation mot en viss ersättning. Prestationen som regionen efterfrågar styrs av det behov som uppstår under avtalstiden och är inte bestämd på förhand, inga volymer garanteras. Regionen är inte heller förpliktigad att i viss utsträckning efterfråga upphandlad tjänst. Förvaltningsrätten gör därför bedömningen att det är fråga om ett ramavtal enligt LOU och att reglerna om ramavtal i 7 kap. LOU är tillämpliga.

Avtalet gäller från den 1 januari 2019 till 31 december 2022. Regionen har också rätt att förlänga avtalet med upp till två år. Förvaltningsrätten konstaterar därmed att avtalstiden överstiger fyra år. Det är regionen som har bevisbördan för att det finns särskilda skäl för en så lång avtalstid. Enligt förvaltningsrättens bedömning har regionen inte visat att det i den aktuella upphandlingen finns sådana särskilda skäl.

Mot bakgrund av att långa ramavtal anses förhindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen får samtliga potentiella leverantörer, däribland bolaget, anses lidit skada genom att inte ha möjlighet att konkurrera om kontrakt under den tid som anses oskälig enligt LOU. Skäl för ingripande enligt LOU föreligger därför på denna grund. Eftersom felet har uppstått i det konkurrensuppsökande skedet kan det inte läkas genom rättelse. Upphandlingen ska därför göras om. Vid denna bedömning saknas skäl att pröva övriga invändningar mot upphandlingen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (FR-05).

Robert Dalman

rådman

Målet har föredragits av föredragande juristen Erika Nyman Jonsson.



Hur man överklagar

FR-05

Den som inte är nöjd med förvaltningsrättens beslut kan överklaga. Här framgår hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som ni fick del av beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För myndigheten räknas tiden alltid från beslutets datum.

Hur räknar vi ut tiden?

Sista dagen för överklagande är exakt 3 veckor från den veckodag som tiden börjar räknas. Om ni exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen för överklagande är en helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Tänk på detta i mål om överprövning av upphandling

I vissa fall kan myndigheten ingå avtal efter 10 dagar från det att domstolen avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut, och i vissa fall får myndigheten ingå avtal omedelbart. Efter att avtal har slutits får kammarrätten inte överpröva upphandlingen. Detta gäller alltså även om tiden för överklagande fortfarande gäller.

Närmare regler finns i den lag som gäller för målet, se rutan längst ner på nästa sida för hänvisningar.

Gör så här

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför ni tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring ni vill ha och varför ni tycker att kammarrätten ska ta upp ert överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis ni vill hänvisa till. Förklara vad ni vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå er: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om ni har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten – adressen finns i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har ni tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om ni *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt ni vill föra fram.

Vill ni veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om ni har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.

För fullständig information, se:

- lag (2016:1145) om offentlig upphandling, 20 kap.
- lag (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, 20 kap.
- lag (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, 16 kap.
- lag (2016:1147) om upphandling av koncessioner, 16 kap.